



# CPTTP

▷ ข้อมูลความรู้เบื้องต้น ◁

---

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ  
ผลกระทบของการเข้าร่วม CPTTP

---

พศ.ดร.เฉลิมพงษ์ คงเจริญ  
อ.ดร.สุกำพล จงวิไลเกษม  
อ.อีวา ไอยรากาญจนกุล

กรกฎาคม 2564

**ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (COMPREHENSIVE AND PROGRESSIVE AGREEMENT FOR TRANS-PACIFIC PARTNERSHIP: CPTPP, TPP-11)** เป็นข้อตกลงทางการค้าเสรียุคใหม่ในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งลงนามในเดือนมีนาคม 2561 ที่ประเทศชิลี ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 11 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไน แคนาดา ชิลี ญี่ปุ่น มาเลเซีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ และเวียดนาม ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีประชากร 499 ล้านคน และคิดเป็นร้อยละ 13.5 ของ GDP โลก

**CPTPP** เป็นข้อตกลงที่มีผลบังคับใช้แล้วในกลุ่มประเทศสมาชิก หากประเทศไทยสนใจที่จะเป็นภาคีจะต้องเข้าร่วมโดยวิธีการภาคยานุวัติ (ACCESSION) ซึ่งต่างจากความตกลงระหว่างประเทศ เช่น FTA หรือ RCEP ที่ไทยเข้าร่วมการเจรจาตั้งแต่แรก การที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมต้องทำหนังสือขอเจรจาเป็นภาคีเสียก่อน ซึ่งยังต้องใช้เวลากว่าจะมีผลในการผูกพันตามพันธกรณี ดังนั้น รัฐบาลไทยจำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และขอความเห็นจากรัฐสภาตามกระบวนการรัฐธรรมนูญ

หากเราพิจารณาเนื้อหาของ CPTPP จะพบว่า เนื้อหาของความตกลงมีมาตรฐานที่สูงกว่าข้อตกลงในอดีตที่ประเทศไทยเคยดำเนินการกับคู่ค้า ไทยจำเป็นต้องพัฒนากฎหมายภายในเพื่อรองรับพันธกรณีต่างๆ และไทยต้องศึกษาและพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนในแง่ของกฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ ความพิเศษของ CPTPP มีด้วยกัน 3 ประการ คือ **หนึ่ง** รวมข้อตกลงที่ไม่เป็นการพาณิชย์ เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับแรงงาน สิ่งแวดล้อม และความยั่งยืน **สอง** มีรายละเอียดมากกว่า FTA หรือ WTO ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันทางการค้า การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ การส่งเสริม SME **สาม** รวมถึงการคุ้มครองพืชและสัตว์ในการค้าระหว่างประเทศ ทริพส์สินทางปัญญา การคุ้มครองทางการค้า มาตรการด้านความโปร่งใสและด้านคอร์รัปชัน และข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนและรัฐ

แม้ว่าประเทศไทยจะไม่เข้าร่วม CPTPP แต่เราก็จะเกี่ยวข้องทางอ้อม เนื่องจากกลุ่มประเทศ ASEAN บางส่วน ได้แก่ บรูไน สิงคโปร์ เวียดนาม และมาเลเซีย ได้เข้าร่วม CPTPP เรียบร้อยแล้ว ในขณะที่ไทยมีข้อตกลงทวิภาคีกับประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ชิลีและเปรู แล้ว

การเข้าร่วม CPTPP จะส่งผลต่อกำแพงภาษีกับประเทศที่เหลือที่เรายังไม่ลงนามข้อตกลงทวิภาคี ได้แก่ แคนาดา และเม็กซิโก นอกจากนี้ CPTPP อาจส่งผลกระทบต่อนโยบายและมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย ผ่านประเด็นต่างๆ ดังนี้ **หนึ่ง** ภาครัฐอาจจะถูกแทรกแซงธุรกิจผ่านข้อบทที่ 25 เรื่องความสอดคล้องของกฎระเบียบ **สอง** ผู้ประกอบการอาจจะเรียกร้องให้มีการแก้ไข พรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผ่านข้อบทที่ 8 เรื่องอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า **สาม** ข้อบทที่ 9 ที่มีเนื้อหากำหนดให้ภาครัฐมีหน้าที่ส่งเสริม CSR ของภาคธุรกิจอาจจะถูกนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย **สี่** รัฐบาลอาจจะถูกผู้ประกอบการต่างประเทศฟ้องร้องผ่านกระบวนการระงับข้อพิพาทแบบ ISDS (INVESTOR-STATE DISPUTE SETTLEMENT) **ห้า** การยับยั้งมาตรการที่รัฐออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมสื่อดิจิทัล อาจขัดกับข้อตกลงทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ CPTPP ยังมีไม่มากนักเนื่องจากเป็นข้อตกลงที่ได้ลงนามไม่นานนัก ดังนั้น การบังคับใช้กฎต่าง ๆ จึงยังไม่สมบูรณ์ และยังประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ไม่แน่ชัดนัก อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจบทเรียนในต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายพบว่า งานวิจัยจำนวนหนึ่งศึกษาผลของการเข้าร่วม FTA ของสวีเดนกับสหภาพยุโรป ซึ่งส่งผลให้สวีเดนต้องปรับเปลี่ยนกฎระเบียบเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้มีเข้มงวดลดลง เช่น การอนุญาตให้นำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่เสียภาษีเข้าประเทศมากขึ้น การยกเลิกการจำกัดการขายออนไลน์ และการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีปริมาณสูงขึ้น

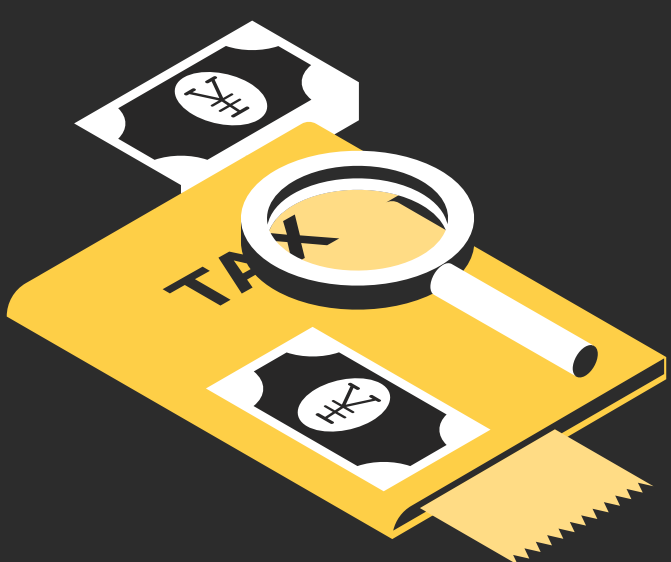
**NELSON AND MCNALL (2017)** ศึกษางานวิจัยการปรับเปลี่ยนการแทรกแซงนโยบายแอลกอฮอล์ใน 5 ประเทศ ได้แก่ ฮองกง สวิสเซอร์แลนด์ ประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวียและเดนมาร์ก ซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี และนโยบายอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับภาษี เช่น การจำกัดการค้าปลีกและโฆษณา ผู้เขียนพบว่า การเปลี่ยนแปลงนโยบายในแต่ละประเทศเหล่านั้นมีผลที่แตกต่างกัน ทั้งผลกระทบที่เพิ่ม ลด และไม่มีผลต่อการบริโภคแอลกอฮอล์ ขึ้นอยู่กับลักษณะของตัวอย่างและผลการหักล้างของแต่ละนโยบาย

สำหรับประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่เข้าร่วม CPTPP และมีประเด็นข้อสงสัยเกี่ยวกับ ผลของ ANNEX 8-A ของ CPTPP ในส่วน WINE AND DISTILLED SPIRITS ของบทการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษีว่าจะส่งผลอย่างไรต่อฉลากค่าเตือนสุขภาพของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งอนุญาตให้ผู้ผลิตสามารถใช้ฉลากเพิ่มเติม แทนที่จะเปลี่ยนฉลากหลัก อีกทั้งผู้ผลิตไม่ต้องการให้มีค่าเตือนด้านสุขภาพในจุดที่ผู้บริโภคเห็นได้ชัดเจน และอ้างว่ามีมาตรการอื่นที่ใกล้เคียงกับมาตรการฉลากในการลดการบริโภค กฎดังกล่าวช่วยให้ผู้ผลิตสามารถป้องกันฉลากหลัก แต่ผู้กำหนดนโยบายยังสามารถกำหนดฉลากเพิ่มเติมที่มีได้มีลักษณะที่แบ่งแยกผู้ผลิตในประเทศและต่างประเทศ และค่าเตือนหรือรูปภาพนั้นมีที่มาจากงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม งานศึกษาเกี่ยวกับข้อตกลง CPTPP และหลังจาก CPTPP ยังเสนอให้เพิ่มความชัดเจนในประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหา รูปแบบและขนาดของฉลากเพิ่มเติม เพื่อป้องกันความกำกวมในการบังคับใช้

นอกจากนี้ **HIRONO ET AL (2016)** ยังเสนอว่าอาจจะมีหลายประเด็นใน CPTPP ที่น่าจะส่งผลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น บทการกีดกันการค้าโดยไม่ใช้ราคาซึ่งหากเงื่อนไขเข้มงวดกว่า WTO อาจจะไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น มาตรการฉลาก หรือการควบคุมความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ ส่วนเงื่อนไขเรื่องฉลากก็อาจจะลดทอนประสิทธิภาพในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาอาจจะถูกนำมาใช้อ้างในการงดใช้ฉลากในการเตือน อีกทั้งกฎเกี่ยวกับบริการข้ามแดน อาจส่งผลการห้ามจำหน่าย หรือการจำกัดใบอนุญาต และสุดท้ายคือประเด็นการระงับข้อพิพาท

ในส่วนของประเทศไทย **นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์ และคณะ (2561)** ได้ทบทวนเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ก็มีความกังวลในประเด็นการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ราคา ข้อพิพาทการลงทุนและระหว่ว่านักลงทุนและภาครัฐ และผู้เขียนแสดงความกังวลต่อนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อาจจะได้รับการท้าทาย เช่น ภาพค่าเตือน รูปแบบการจัดจำหน่าย และการจำกัดรสชาติ

จากการสำรวจเอกสาร ผู้วิจัยคาดว่า **CPTPP** น่าจะส่งผลกระทบต่อนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งนโยบายทางภาษีและไม่ใช่ภาษี ในส่วนของนโยบายด้านภาษี ภาษีนำเข้าน่าจะส่งผลกระทบไม่มากนัก เนื่องจากสัดส่วนของประเทศที่ยังเก็บภาษีในอัตราสูงมีเพียงแค่สองประเทศ คือ แคนาดา และเม็กซิโก ในขณะที่ CPTPP อาจส่งผลกระทบด้านให้ภาครัฐลดภาษีสรรพสามิตให้ไม่แตกต่างกับประเทศสมาชิกอื่น สำหรับนโยบายที่ไม่ใช่ภาษี นโยบายที่อาจจะได้รับผลกระทบได้แก่ **นโยบายเกี่ยวกับฉลาก การอนุญาตให้มีการโฆษณาผ่านช่องทางดิจิทัล การยกเลิกการควบคุมการขายและการห้ามขายบางเวลา และกิจกรรมเพื่อสังคมของบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์** ในส่วนของการฟ้องร้องผ่านกระบวนการระงับข้อพิพาทแบบ ISDS ผู้วิจัยคาดว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากนัก เนื่องจากข้อบทรื่อง ISDS ภายใต้ CPTPP มีความสมดุลระหว่างการคุ้มครองการลงทุนกับสิทธิของรัฐในการกำหนดนโยบายสาธารณะมากกว่าที่ผ่านมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐในการสู้คดีมากขึ้น





## เอกสารอ้างอิง

นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์, ฉัตรสุมน พฤทธิภิญโญ, และลาวัณย์ ถนัดศิลป์กุล [2561]. ผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิกต่อการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

HIRONO, K., HAIGH, F. ET AL [2016] IS HEALTH IMPACT ASSESSMENT USEFUL IN THE CONTEXT OF TRADE NEGOTIATIONS? A CASE STUDY OF THE TRANS PACIFIC PARTNERSHIP AGREEMENT. BMJ OPEN 2016;6:E010339. DOI:10.1136/BMJOPEN-2015-010339

MÄKELÄ, PIA, KIM BLOOMFIELD, NINA-KATRI GUSTAFSSON, PETRI HUHTANEN, AND ROBIN ROOM. "CHANGES IN VOLUME OF DRINKING AFTER CHANGES IN ALCOHOL TAXES AND TRAVELLERS' ALLOWANCES: RESULTS FROM A PANEL STUDY." ADDICTION (ABINGDON, ENGLAND) 103, NO. 2 (FEBRUARY 2008): 181-91. HTTPS://DOI.ORG/10.1111/J.1360-0443.2007.02049.X.

NELSON, JON P., AND AMY D. MCNALL. "WHAT HAPPENS TO DRINKING WHEN ALCOHOL POLICY CHANGES? A REVIEW OF FIVE NATURAL EXPERIMENTS FOR ALCOHOL TAXES, PRICES, AND AVAILABILITY." THE EUROPEAN JOURNAL OF HEALTH ECONOMICS: HEPAC: HEALTH ECONOMICS IN PREVENTION AND CARE 18, NO. 4 (MAY 2017): 417-34. HTTPS://DOI.ORG/10.1007/S10198-016-0795-0.

STAFSTRÖM, MARTIN. "THE IMPACT OF RELAXED TRAVELLER ALLOWANCES: FIXED-EFFECTS ANALYSES OF THE ASSOCIATIONS BETWEEN CONSUMER BEHAVIOUR AND ALCOHOL USE." NORDIC STUDIES ON ALCOHOL AND DRUGS 35, NO. 4 (AUGUST 1, 2018): 275-87. HTTPS://DOI.ORG/10.1177/1455072518771198.

STAFSTRÖM, MARTIN, AND PER-ÖLOF OSTERGREN. "THE IMPACT OF POLICY CHANGES ON CONSUMER BEHAVIOUR AND ALCOHOL CONSUMPTION IN SCANIA, SWEDEN 1999-2005." ALCOHOL AND ALCOHOLISM (OXFORD, OXFORDSHIRE) 49, NO. 5 (OCTOBER 2014): 572-78. HTTPS://DOI.ORG/10.1093/ALCALC/AGU038.

ติดตามข่าวสารของศูนย์วิจัยปัญหาสุราได้ที่...



<http://cas.or.th/cas/>



<https://www.facebook.com/cas.org.th>

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)

สาขาวิชาระบาดวิทยา อาคารบริหาร ชั้น 6 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย  
สงขลานครินทร์ 15 ถ.กาญจนวนิช ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โทรศัพท์ : 083-5775533